

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อมุ่งศึกษาตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุก ฮะโตะจูกุ ในประเด็นต่อไปนี้ คือ การแสดงความรู้สึก สถานภาพและลักษณะนิสัย โดยมีสมมติฐานการวิจัย คือ ตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุก ฮะโตะจูกุ มีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากมุก ฮะโตะจูกุ สร้างสรรค์ตัวละครสุนัขเลี้ยงให้เป็นตัวละครเอก มีความสำคัญเสมือนหนึ่งเป็นตัวละครมนุษย์ ซึ่งการที่มุก ฮะโตะจูกุ สร้างสรรค์วรรณกรรมสำหรับเด็กในลักษณะดังกล่าวนั้นก็ถือได้ว่ามุก ฮะโตะจูกุ เป็นหนึ่งในผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความเปลี่ยนแปลงในแวดวงวรรณกรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่น เพราะว่าวรรณกรรมสมัยโบราณของญี่ปุ่นไม่ค่อยให้ความสำคัญกับตัวละครสัตว์และตัวละครสุนัขที่ปรากฏในวรรณกรรมสมัยโบราณของญี่ปุ่นมักมีภาพลักษณ์ในเชิงลบตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 1 ซึ่งแตกต่างจากวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุก ฮะโตะจูกุ ที่นำเสนอภาพลักษณ์ของตัวละครสุนัขเลี้ยงในเชิงบวก

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่าตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุก ฮะโตะจูกุ เป็นตัวละครที่มีความสมจริง และดูมีชีวิตชีวา เนื่องจากมีต้นแบบมาจากสุนัขที่มุก ฮะโตะจูกุ เคยเลี้ยงไว้ นอกจากนี้ตัวละครสุนัขเลี้ยงยังเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรักและความเมตตา สัตว์ในฐานะเพื่อนร่วมโลกของมุก ฮะโตะจูกุ ไปยังผู้อ่าน อีกทั้งมีหน้าที่ในการถ่ายทอดคุณธรรมอันดีซึ่งเยาวชนผู้อ่านสามารถนำไปยึดถือปฏิบัติได้ ลักษณะเด่นของตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุก ฮะโตะจูกุ มีดังต่อไปนี้

6.1 การแสดงความรู้สึกของตัวละครสุนัขเลี้ยง

ผลการศึกษาพบว่า มุก ฮะโตะจูกุ สร้างให้ตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กสามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างละเอียดอ่อนเหมือนมนุษย์ด้วยการใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐานและอุปมาในการบรรยายความรู้สึกของตัวละครสุนัขเลี้ยงควบคู่ไปกับการบรรยายพฤติกรรมตามธรรมชาติ เพื่อให้ตัวละครสุนัขเลี้ยงสามารถสื่อสารกับตัวละครมนุษย์ได้โดยไม่ต้องอาศัยคำพูด เช่น การใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐาน ตัวละครสุนัขเลี้ยง “มะยะะ” ในเรื่องสั้น “สุนัขอ่อนแอ”

สามารถแสดงความรู้สึกเงินอายหลังจากที่ถูกผู้เป็นเจ้าของดูด้วยการใช้คำคุณศัพท์ “อาย” และการปล่อยหางตก

ส่วนการใช้อุปมา มุกุ ฮะโตะจู ได้บรรยายพฤติกรรมของตัวละครสุนัขเลี้ยง “มะยะ” ในเรื่องสั้น “สุนัขคุมะโนะ” ที่ว่ามะยะเอาหัวซุกเข้าไปใต้ระหว่างขา กลั่นลมหายใจ ไม่ส่งเสียงร้อง และทำท่าหงอยหลังจากที่ถูกผู้เป็นเจ้าของทำโทษ เนื่องจากมะยะกักงานเขียนต้นฉบับของผู้เป็นเจ้าของชาตินั้นราวกับว่ามะยะกล่าวคำขอโทษจริง ๆ ซึ่งการใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐานและอุปมาในการทำให้ตัวละครสุนัขเลี้ยงสามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างละเอียดอ่อนเหมือนมนุษย์ช่วยให้เยาวชนผู้อ่านได้เรียนรู้พฤติกรรมตามธรรมชาติของสุนัขและเข้าใจความรู้สึกของมุกุ ฮะโตะจู ที่ต้องการจะบอกผ่านตัวละครสุนัขเลี้ยงได้อย่างสมบูรณ์

จากการศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการใช้ภาพพจน์ในการบรรยายความรู้สึกของตัวละครสุนัขเลี้ยงในเรื่องสั้น “มิโระ” ของอะกุตงะวะ และเรื่องสั้น “ไฟไหม้กับโปะชิ” ของอะริมิมะ พบว่าตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องนี้สามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างละเอียดอ่อนเหมือนมนุษย์แต่มีความสามารถในการสื่อสารกับตัวละครมนุษย์ด้อยกว่าตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุกุ ฮะโตะจู

6.2 สถานภาพของตัวละครสุนัขเลี้ยง

กลวิธีในการที่มุกุ ฮะโตะจู ใช้ในการทำให้ตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กมีสถานภาพที่เท่าเทียมกับสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวจากมุมมองของผู้เป็นเจ้าของ ได้แก่ การแสดงความรักต่อสุนัขเลี้ยง เช่น ตัวละครสุนัขเลี้ยง “มะยะ” ในนวนิยายขนาดกลางเรื่อง *ชั่วชีวิตของมะยะ* ได้รับการแบ่งปันอาหารอย่างเท่าเทียมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัวแม้ว่าอยู่ในภาวะสงคราม อีกทั้งได้รับการปกป้องชีวิตจากผู้เป็นเจ้าของ

การใช้คำที่สื่อความหมายว่าสุนัขเลี้ยงเป็นสมาชิกของครอบครัวก็เป็นอีกกลวิธีหนึ่งที่มุกุ ฮะโตะจู เลือกใช้ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะคือ การใช้คำว่า 家族のひとり (kazoku no hitori) (สมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว) 家族のものひとり (kazoku no monohitori) (สมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว) และ 家族の一員 (kazoku no ichi in) (สมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว) เช่น ในเรื่องสั้น “คะยะสุนัขแสนรัก” ผู้เป็นเจ้าของกล่าวกับลูกชายซึ่งต้องการจะเลี้ยงสุนัขตัวใหม่ว่า สุนัขเลี้ยง “คะยะ” เป็นสุนัขที่ครอบครัวเลี้ยงในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว จึงไม่อนุญาตให้ลูกชายเลี้ยงสุนัขตัวใหม่ และอีกลักษณะหนึ่งคือ การใช้คำที่แสดงความสัมพันธ์ในครอบครัว คือ คำว่า 弟 (otouto) (น้องชาย) ซึ่งปรากฏในนวนิยายขนาดกลางเรื่อง *ทะเลกับคุโระ* เพียงเรื่องเดียว ผู้เป็น

พ่อของผู้เป็นเจ้าของได้ใช้คำว่า “น้องชาย” กับตัวละครสุนัขเลี้ยง “คุโระ” ซึ่งส่งผลให้ผู้เป็นลูกชายมอบความรัก ความเมตตาและดูแลเอาใจใส่คุโระ รวากับว่าคุโระ เป็นน้องชายของตนเองจริง ๆ

การใช้กลวิธีในลักษณะดังกล่าวเพื่อให้สุนัขเลี้ยงมีสถานภาพที่สูงขึ้น สะท้อนให้เห็นว่า มุกุ ฮะโตะจูกุ ได้ให้ความสำคัญกับสุนัขมากเป็นพิเศษ และมีความต้องการที่จะใช้สุนัขเป็นกระบอกเสียงในการเรียกร้องให้ผู้เลี้ยงสุนัขมอบความรัก ความเมตตาและการดูแลเอาใจใส่สุนัข เป็นอย่างดีไม่ต่างจากสมาชิกในครอบครัวคนหนึ่งนั่นเอง

จากการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างตัวละครสุนัขเลี้ยงกับตัวละครแมวในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุกุ ฮะโตะจูกุ ในแง่ของการมีสถานภาพเท่าเทียมกับสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวจากมุมมองของผู้เป็นเจ้าของ พบว่ามุกุ ฮะโตะจูกุ ใช้คำที่สื่อความหมายว่าแมวเป็นสมาชิกของครอบครัวเพียงแค่รูปแบบเดียว คือคำว่า 妹 (imouto) (น้องสาว) จึงส่งผลให้ตัวละครแมวมีสถานภาพที่ด้อยกว่าตัวละครสุนัขเลี้ยงและไม่ค่อยได้รับการยอมรับจากผู้เป็นเจ้าของทั้ง ๆ ที่เป็นสัตว์เลี้ยงเหมือนกัน

6.3 ลักษณะนิสัยของตัวละครสุนัขเลี้ยง

จากการวิเคราะห์ตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุกุ ฮะโตะจูกุ ผู้วิจัยพบว่าตัวละครสุนัขเลี้ยงถูกสร้างให้มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อผู้เป็นเจ้าของใน 4 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. เชื่อฟังผู้เป็นเจ้าของ เช่น ในเรื่องสั้น “คะยะสุนัขแสนรัก” ตัวละครสุนัขเลี้ยง “คะยะ” เชื่อฟังคำสั่งของผู้เป็นเจ้าของที่ว่าให้เฝ้าหมวกเอาไว้ และถึงแม้ว่าผู้เป็นเจ้าของจะกลับบ้านไปแล้วโดยที่ไม่ได้นำหมวกกลับไปและไม่ได้เรียกคะยะกลับไปด้วย แต่คะยะก็ยังนั่งเฝ้าหมวกอยู่ที่เดิมจนกระทั่งผู้เป็นเจ้าของกลับมาจับตัวกลับไป ซึ่งการที่คะยะเชื่อฟังคำสั่งของผู้เป็นเจ้าของได้สร้างความประทับใจให้แก่ผู้เป็นเจ้าของ และทำให้ผู้เป็นเจ้าเปลี่ยนความคิดที่เคยมีต่อคะยะไปในทางที่ดีขึ้น
2. ปกป้องผู้เป็นเจ้าของ เช่นในเรื่องสั้น “สุนัขคุมะโนะ” ตัวละครสุนัขเลี้ยง “มะยะ” พยายามที่จะปกป้องผู้เป็นเจ้าของด้วยการทำท่าขู่ใส่ภรรยาของผู้เป็นเจ้าของซึ่งหยอกล้อสามีด้วยการใช้ไม้ไผ่ตีไหล่ ถึงแม้ว่ามะยะจะไม่สามารถแยกแยะเจตนาของตัวละครมนุษย์ได้ แต่การที่มะยะทำท่าขู่ใส่ภรรยาของผู้เป็นเจ้าของทั้ง ๆ ที่หล่อนเป็นคน

คอยให้อาหารมะยะก็เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่า ตัวละครสุนัขเลี้ยงจะเป็นผู้กำหนดว่าใครคือผู้เป็นเจ้าของเพียงแค่นั้นเอง ซึ่งตัวละครสุนัขเลี้ยงพร้อมที่จะปกป้องคนคนนั้นไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใดก็ตาม

3. ไม่ลืมผู้เป็นเจ้าของ เช่นในเรื่องสั้น “ความลับของคุโระ” ตัวละครสุนัขเลี้ยง “คุโระ” ยังคงนึกถึงผู้เป็นเจ้าของอยู่เสมอถึงแม้ว่าผู้เป็นเจ้าของจะเสียชีวิตไปแล้ว โดยมีร่องเท้าไปซึ่งมีกลิ่นของผู้เป็นเจ้าของติดอยู่เป็นของคู่ต่างหน้า และถึงแม้ว่าคุโระจะมีผู้เป็นเจ้าของคนใหม่ และได้รับการเลี้ยงดูเป็นอย่างดี แต่สำหรับคุโระแล้ว ผู้เป็นเจ้าของมีแค่คนเดียวเท่านั้น เกี่ยวกับประเด็นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ามูกุ ฮะโตะจูกุ ได้แสดงความรู้สึกของตนเองที่ไม่เคยลืมสุนัขที่เคยเลี้ยงไว้สะท้อนผ่านตัวละครสุนัขเลี้ยงที่ไม่เคยลืมผู้เป็นเจ้าของ
4. รักษาสมบัติของผู้เป็นเจ้าของ เช่นในเรื่องสั้น “สุนัขอ่อนแอ” ตัวละครสุนัขเลี้ยง “มะยะ” ช่วยเฝ้ากระเป๋านักเรียนให้กับผู้เป็นเจ้าของในขณะที่ผู้เป็นเจ้าของไปคุยกับเพื่อน ทำให้ผู้เป็นเจ้าของคุยกับเพื่อนได้อย่างสบายใจโดยไม่ต้องเป็นห่วงว่ากระเป๋านักเรียนจะหาย ถึงแม้ว่าตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมูกุ ฮะโตะจูกุ จะไม่ใช่สัตว์ที่เลี้ยงเอาไว้ใช้งาน แต่มูกุ ฮะโตะจูกุ ก็ได้สร้างฉากให้ตัวละครสุนัขเลี้ยงได้ทำประโยชน์ต่อผู้เป็นเจ้าของ ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับตัวละครสุนัขเลี้ยง อีกทั้งเป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ดีของสุนัขต่อเยาวชนผู้อ่านอีกด้วย

จากการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการแสดงความรักและจงรักภักดีของตัวละครสุนัขเลี้ยงในเรื่องสั้น “สุนัขแห่งแพลนเดออร์” และเรื่องสั้น “มอม” พบว่า ตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมูกุ ฮะโตะจูกุ แสดงความรักและจงรักภักดีต่อผู้เป็นเจ้าของในลักษณะเดียวกับเรื่องสั้น “สุนัขแห่งแพลนเดออร์” และเรื่องสั้น “มอม” ซึ่งถูกเขียนขึ้นก่อน เนื่องจากมูกุ ฮะโตะจูกุ ได้รับแนวคิดจากตะวันตกมาใช้ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมเช่นเดียวกับวีดาผู้เขียนเรื่องสั้น “สุนัขแห่งแพลนเดออร์” และพลตรี หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ผู้เขียนเรื่องสั้น “มอม”

หลังจากวิเคราะห์ตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมูกุ ฮะโตะจูกุ ในลักษณะเด่นทั้ง 3 ประการดังกล่าวแล้ว สรุปได้ว่ามูกุ ฮะโตะจูกุ ได้สร้างให้ตัวละครสุนัขเลี้ยงกับตัวละครมนุษย์ผู้เป็นเจ้าของสามารถสื่อสารกันได้ ผ่านกระบวนการแสดงความรู้สึกอันละเอียดอ่อนเหมือนมนุษย์ของตัวละครสุนัขเลี้ยง นอกจากนี้ตัวละครสุนัขเลี้ยงยังเป็นตัวละครเอกที่มีสถานภาพเท่า

เทียบกับสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวจากมุมมองของผู้เป็นเจ้าของ ด้วยเหตุนี้ตัวละครสุนัขเลี้ยงจึงได้รับการปฏิบัติอย่างดีจากผู้เป็นเจ้าของ และสุดท้ายตัวละครสุนัขเลี้ยงมีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อผู้เป็นเจ้าของ เมื่อตัวละครสุนัขเลี้ยงแสดงความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อผู้เป็นเจ้าของในลักษณะดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ก็จะได้รับความรักและความเอ็นดูจากผู้เป็นเจ้าของเป็นสิ่งตอบแทน ซึ่งนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ถึงแม้ว่ามุกุ ฮะโตะจูกุ จะสร้างให้ตัวละครสุนัขเลี้ยงเป็นตัวละครเอกในอุดมคติของเยาวชนผู้อ่าน สามารถแสดงความรู้สึกได้อย่างละเอียดอ่อนเหมือนมนุษย์ มีสถานภาพเท่าเทียมกับสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัวจากมุมมองของผู้เป็นเจ้าของ และแสดงความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อผู้เป็นเจ้าของซึ่งตรงกับความคาดหวังของคนทั่วไป แต่ถ้ามองในอีกแง่หนึ่ง ลักษณะเหล่านี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าตัวละครสุนัขเลี้ยงยังต้องพึ่งพาตัวละครมนุษย์และไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีอิสระ ตัวละครสุนัขเป็นเพียงสื่อกลางในการสร้างความประทับใจให้แก่ตัวละครมนุษย์และเยาวชนผู้อ่านซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่มุกุ ฮะโตะจูกุ ยึดถือในการสร้างสรรค์วรรณกรรมดังที่มุกุ ฮะโตะจูกุ ได้แสดงทรรศนะไว้ในการบรรยายในหัวข้อ "ความประทับใจกับชีวิต" เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม ค.ศ. 1982 ว่า "ความประทับใจเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงใจคน ความประทับใจคือแผ่นดินไหวที่เกิดขึ้นในใจ ซึ่งพลิกกลับสิ่งที่อยู่กันบึงในใจอย่างทันทีทันใด จากนั้นเมื่อไม่รู้ว่าจะมุ่งไปทางไหนดีก็เลยมุ่งไปหาความประทับใจ แล้วใจคนก็เปลี่ยนไป ถ้าหากไม่ได้รับความประทับใจอย่างถึงขีดสุด ใจคนจะไม่เปลี่ยน คนเราการที่จะพบเจอสิ่งใด และการประทับใจในสิ่งใดเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการประทับใจในหนังสือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก"¹ ดังนั้นความรัก ความเอ็นดู และการยอมรับจากตัวละครมนุษย์ที่ปรากฏในเรื่องแท้จริงแล้วคือโชครวนที่พันธนาการตัวละครสุนัขเลี้ยงเอาไว้ทั้งกายและใจ

ข้อเสนอนณะ

จากการศึกษาตัวละครสุนัขเลี้ยงในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุกุ ฮะโตะจูกุ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การศึกษาวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุกุ ฮะโตะจูกุ ยังมีเรื่องที่น่าสนใจและควรจะนำมาศึกษาอีก คือ

1. ศึกษาตัวละครสุนัขจรจัด หรือตัวละครสุนัขเลี้ยงไว้ใช้งานในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุกุ ฮะโตะจูกุ

¹小林 勇、『紀要 椋鳩十・人と文学 第13号』、椋鳩十文学記念館、2008年、p. 52

2. ศึกษาตัวละครที่เป็นสัตว์ป่าในวรรณกรรมสำหรับเด็กของมุก ษะโตะจู เช่น หมี่ กวาง ลิง
สุนัขจิ้งจอก หมูป่า ฯลฯ

3. ศึกษาเปรียบเทียบตัวละครที่เป็นสัตว์เลี้ยงกับตัวละครที่เป็นสัตว์ป่าในวรรณกรรม
สำหรับเด็กของมุก ษะโตะจู เพื่อให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะตัวของสัตว์ชนิดต่าง ๆ และกลวิธีที่มุก
ษะโตะจู ใช้ในการสร้างสรรค์ตัวละครสัตว์แต่ละชนิด